

URBANISTIDE UUDISKIRI NR 5
JUUNI 2011

U

foto: Jaanus Ree (Tallinn Bicycle Week)

U #5

Kleepudes suve alguse aeglusest ja igavusest tiine õhu külge, käsitleb U nr 5 linnas liikumist, täpsemalt aeglast liikumist – ette on näidata nii Kopenhaageni eeskujul, kohalikud algatused kui ka fotojäädvustused unisest väikealevikust. Lisaks illustreerivad teemat kevadel kaitstud linnateemalised lõputööd, mille autorid praeguseks pingelangust ja pikki unelevaid suvehommikuid naudivad.

Välisvaatleja

- 3 Kes on urbanist? – Karin Bachmann

Eesti urbanistika

Jätkame linnateemadega haakuvate erialade tutvustamist. Seekord fookuses TTÜ majandusteaduskonna linna- ja keskkonnaökonoomika õppesuund.

- 4 Linna- ja keskkonnaökonoomika –Katrin Paadam

Lubage tutvustada

Selles rubriigis pöörame tähelepanu uutele huvitavatele linnadega seotud ettevõtmistele Eestis. Sõna on kevadel ilmavalgust näinud liikuvuse teemasid käsitleval töögrupil.

- 4 Linn ja liikuvus –Mari Jüssi

Väliskorrespondendi veerg

- 6 Endiselt eeskujulik Kopenhaagen –Häli-Ann Tooms

- 7 **Algas Eesti-Läti koostööprojekt!** –Linnalabor

Üritused

- 8 Toimunud ja tulemas
10 Bridging the Unseen –Mirjam Veiler
10 INTA ümarlaud –Kadri Koppel
11 EKA lõputööd 2011 –Evelin Reimand
12 TKTK lõputööd 2011 –Liisi Vähi

- 14 **Uut lugemist**

- 15 **Linnafoto** –Paco Ulman

Kiisa, 2010 - 2011. **Paco Ulman**

Välisvaatleja

KES ON URBANIST?

Karin Bachmann, maastikuarhitekt

Linn on maailm, lihtsalt väiksemas skaalas; samamoodi linnaosa ja linn, küla ja tänav. Protesside iseloomud on kõik sarnased, toimijad ja agendid igakordselt erinevad, samas eesmärgid võrdselt tähtsad sõltumata skaalast. Urbanist peaks olema vahendaja-suhtekorraldaja, kes mitte lihtsalt ei tõlgi, vaid edastab kommenteeritud tõlkeid koos pidevalt täieneva kasutusjuhiseiga. Selles peab olema piisavalt märkmelehti, pastakas ja ruumi juurde mõelda – kellegi teise poolt ette valmis tehtud linn jääb peremehetuks ning käib vaimses mõttes kiiresti alla. Urbanist olgu motorist, kes mootori käima jookseb, kuid mitte ise selle ainus kütus ei ole. Põlemine peab tema lahkudes edasi kestma ja kestabki, kui kütuse juurdevoolusüsteem on õigesti üles ehitatud – kohalike inimeste teo- tahtele, kogukonnatundele ja tervele mõistusele.

Tänase päeva suurim häda on arutu normeerimine. Suure ja anonüümse (ka väikestes kohtades on ametnikud tihti pärit mujalt ning

kohalikest asjadest sügavuti ei hooli) ametnikebande poolt tehtud rumalad otsused on urbanist-revolutsioonäärile väljakutse. Mitte seadust rikkudes, vaid selle lollustest kavalalt mööda hiilides on võimalik kõiksuguseid kehvi ruumiotsuseid vajadust-mööda ümber sõnastada. Oluline on jääda vajaduse piiridesse, vältida tegemist äratagemise pärast.

Igav hakkab siis, kui asjad tehakse valmis ja ära nii, et nad ei tohi muutuda. Kui tehakse purskkaev mitte tahtmisest vett katsuda, vaid arengukavasse tõmmatava linnukese pärast. Või kui hobukastan-tänavapuu ei saagi kunagi õitseda, sest selleks peaks ta kasvama lubatust kõrgemaks, kuid seda keelab norm. Ja nii ei olegi tal õisi, kastanimunadest rääkimata. Igäühel olla laskmine ja selle olemise vajaduse prognoosimine on vahest üks keerukamaid asju, millega urbanist kokku puutub: ta peab oskama kõike ette näha ning hiljem suutma veenvalt põhjendada, miks seekord sugugi nii ei läinud.

Linnas on palju vääriselupaiku, mille elanikering on teiste linnaosadega võrreldes tunduvalt laiem –nii erinevate elustiilide viljelejate kui ka bioloogilise kuuluvuse poolest. Bioloogilise, vaimse, füüsilise, kultuurilise jm mitmekesisuse säilitamine ja selle tekkele kaasa aitamine on urbanisti pealisülesanne. Kui mõelda sõnale, millega tema tegevuse tulemit kokku võtta, siis olgu see **kimp** (mitte bukett, milles on liiga palju visuaalse efekti taotlust) – osavalt kokku sobitatud ja omavahelises sümpaatses sümbioosis iseseisvad mina-tegelased.

LINNA- JA KESKKONNA- ÖKONOOMIKA

Katrin Paadam, TTÜ professor, MA linna- ja keskkonnaökonomika õppekava juht

Linna- ja keskkonnaökonomika spetsialiseerumissuund TTÜ avaliku sektori majanduse õppekava raames toimub alles teist aastat nii bakalaureuse- kui ka magistriõppes. Esimesed magistritööd on äsja edukalt kaitstud ning neis kajastub selgelt õppekava kontseptsioon, mis majandushariduslikule baasile tuginedes lähtub **distsipliinideülesest põhimõttest linna- ja keskkonnauuringutes**. Olgu näiteks mõned pealkirjad: “Ummikumaksu mõju Tallinna liiklusele”, “Eelistatud elamisviisid ja jätkusuutlik elukeskkond: transformeeruv suvilapiirkond Viimsi vallas”, “Integreeritud olmejäätmete käitlussüsteemi rakendamine Eestis”.

Püüame akadeemilise hariduse kaudu luua eeldused intelligentseks suhestumiseks ja professionaalseks tegutsemiseks erinevatel juhtimistasanditel avalikus või erasektoris ning kultuurideüleseks koostööks, mis kaasaegses rahvusvahelistunud elus on pigem norm kui erand. Selleks, et orienteeruda linna- ja looduskeskkonna keerulistes **valdkonnaülestes terviksüsteemides**, läheneda teadmispõhiselt ja loominguliselt inimeste ja institutsioonide rollile meie elukeskkonna kvaliteedi analüüsimisel, oleme lisaks erinevatele distsipliinikesksetele kursustele kavandanud metodoloogiakursusi ning võimalusi nende teadmiste rakendamiseks interdistsiplinaarsetel kursustel.

Jõudumööda tahame jätkata ka **õppereiside** korraldamist Eestist väljapoole, viimati tutvusime magistritaseme linnateooriate kursuse raames Helsingi eluasemeruumi kujundamisega planeerimise ja linlaste praktikates.

Sotsioloogia, keskkonnaökonomika ja avaliku sektori ökonomika õppetoolide vahelises koostöös toimuvad magistritasemel **juhtumiuuringu kursused**, mille teemavalikul lähtutakse aktuaalsetest muutustest linna- ja keskkonnaprotsessides. Kursused hõlmavad nii teoreetilist ettevalmistust kui ka välitöid (nt Tallinna linnalähedastes elamisruumides, Hiiumaa tuuleparkide alal).

Võimaluse korral ühendame üliõpilastööd

teaduskonna uurimissuundadega, millega on sotsioloogia õppetoolis interdistsiplinaarsetes **rahvusvahelistes võrgustikes ja projektides** juba aastaid tegeletud (nt linna- ja eluasemeuuringud). Erinevatel tasemetel on üliõpilasi kaasatud linna taaselustamisprotsessi ning avaliku ja residentaalse ruumi arengute uurimisse, mis on praegusel perioodil meie sotsioloogiliste uuringute huvikeskmes. Rahvusvahelise võrgustiku kaudu üritame jätkuvalt kaasata doktori- ja magistritaseme üliõpilasi interdistsiplinaarsesse linna- ja eluasemeteemalisse projekt-õppesse, kus oleme osalenud koos Põhja- ja Baltimaade sotsioloogide, arhitektide, majandusteadlaste, ehitusteadlaste ja geograafidega.

Meil on aastatepikkune väga hea koostöökogemus TTÜ ehitusteaduskonnaga ja Tallinna Ülikooli sotsioloogidega teadusprojektides, loengukursuste läbiviimisel, bakalaureuse-, magistritööde ja doktoriväitekirjade juhendamisel. Meie suhteliselt noore õppekava kursusel “Linnateooriad”, mis on valikus ka doktoriõppes, osalesid sel kevadel lisaks sotsioloogidele ka TLÜ linnakorralduse eriala magistrandid. Tundub, et selline distsipliinideülene ja **koolidevaheline lähenemine** linnauurimisvaldkonna arendamisele sujub ja innustab jätkuvalt osalisi.

Lubage tutvustada!

LINN JA LIKUVUS

Mari Jüssi, SEI säästva transpordi ekspert

Mõned aastad tagasi tegime SEI-s (Säästva Eesti Instituut) Eesti riiklikule transpordi arengukavale keskkonnamõtjude hindamist. Kui olime ametnikelt saanud kava mahuka tööversiooni, panin huvi pärast otsingusse, mitu korda esineb 100-leheküljelises dokumendis sõna „jalg“ või sõnatüve „kerg“, et saada esmast aimu, kui palju jalakäijad-jalgratturid riiklikku huviorbiiti satuvad. Vasteid leidsin kaks – arengukava osas, mis puudutas liiklusõnnetustes hukkunute statistikat. Kuigi transpordiplaneerimises peetakse juba poolekilomeetrist liikumist reisiks, kõlab jalakäijate loendamine ja liikumisteedega arvestamine paljudele liikluseplaneerijatele veel tähenärimisena. Aga selles valdkonnas on nii, et **kui sind ei loendata, siis pole sind ka olemas**. Paistab, et viimaste aastakümnete Eesti transpordiplaneerimine ongi seisnenud autode loendamises ja transpordi

Kiisa, 2010 - 2011. **Paco Ulman**

peadpöörivate kasvuprognosikõverate joonistamises. Transpordiga seostub veok, mootor, kiirus ja kiirtee, mille kõrval omal jõul liikuv inimene muutub ametlikult huvitavaks ainult siis, kui mootori abil liikuva inimese tee ristub mootorita liikuva inimese omaga liiga äkiliselt.

Miks ühes linnas on mugav jalgsi ja jalgrattaga liigelda ning teises peetakse rattureid Vene ruleti mängijateks? Kas üle 26-aastane ja bussiga sõitev kodanik võib end Thatcheri soovitude põhjal automaatselt luuseriks pidada? Miks paljudes kohtades saab autot tasuta parkida, aga jalgratast pole kuskile panna? Kelle liikumisteid ja -kiirusi meie linnades mõõdetakse, kellele tänavaid projekteeritakse? Kas 30se piirkiiruse kehtestamine on liikumisvabaduse piiramine? Kas me oleme oma liikumisviiside valikul vabad? Ja mis on alternatiivid? Kelle ülesanne on selliste asjade peale üldse mõelda, analüüsida ja lahendusi pakkuda?

Euroopas on **tuntumad liikuvuse ja säästva linnatransporditeemadega tegelevad võrgustikud** EPOMM (European Platform for Mobility Management) ja ELTIS (Urban Mobility Portal), mis koondavad liikuvuse ja linnaplaneerimise eksperte üle Euroopa. Kuigi liikuvuse uurimine ja korraldamine pole meil veel püsivalt juurdunud, siis Eesti ülikoolides, riigi- ja linnaametites, inseneri- ja arhitektuuribüroodes ning vabaühendustes on küllalt inimesi, kes mingil määral liikuvuse teemadega tegelevad. Seega polnud ka ime, et üsna sõltumatult

tekkis koos linnalaborandi Tauri Tuvikesega mõte, et liikuvusega seotud inimesed peaksid koonduma, sest Eestis on sellel alal veel väga palju ära teha.

Linn ja liikuvus on võrgustik, mis koondab liikuvusega tegutsevaid ja sel teemal mõtlemaid inimesi Eestis, et jagada asjakohast infot, arutada liikuvuse teemadel ning koordineerida oma tegevusi. Linn ja liikuvus on interdistsiplinaarne võrgustik, mis koondab endas nii transpordi- ja linnaplaneerijaid, liikuvuskorraldajaid, urbaniste ja sotsiolooge kui ka neid, kes tunnevad huvi selle vastu, mis kujundab inimeste liikuvusega seotud hoiakuid ja valikuid. Esialgu tegutseb võrgustik meili ja Facebooki vahendusel, edasine tegevus selgub selle ja tuleva aasta jooksul toimuvate seminaride ja koolituste käigus.

+
Säästva transpordi ja liikuvusega seotud teavet koondavad praegusel hetkel sellised eestikeelsed veebilehed:
www.epomm.eu
www.autovaba.ee
www.rattarikkaks.ee

ENDISELT EESKUJULIK KOPEN- HAAGEN

Häli-Ann Tooms, maastikuarhitekt, kohalik elanik

Kopenhaagenist kirjutades ei ole võimalik mitte mainida jalgrattaliiklust – kuigi rattavõrgustik on väga hästi toimiv ja suurepäraselt välja töötatud, siis **parandatakse ja täiendatakse** jalgratturite liiklustingimusi pidevalt. Võib isegi öelda, et autodega liiklemist muudetakse võimalikult ebamugavaks. Nii on näiteks mõned tänavad, mis enne olid kahe-suunalised, muudetud ühesuunalisteks, andes sedasi ruumi jalakäijatele ja ratturitele. Ka välikohvikud ja poed saavad ennast tänavale laiendada – selline ruumikasutus toimib imehästi! Lähenemist kutsutakse kopenhaageniseerimiseks (*copenhagenization*).

Näiteks kesklinnas on mitmetel tänavatel autodele jäetud üks sõidurada, ühistranspordile üks ning jalgratturitele eraldi rada, kusjuures kõik sõidurajad on ühelaiused. Eelmisel aastal **prooviti aktsiooni, mille käigus keelati üheks nädalaks autode liiklus Nørrebrogadel** (tänaval, kus liikleb päevas üle 30 000 jalgratturi), see muudeti vaid jalakäijate ja jalgratturite tänavaks. Aktsioon sai aga palju **kriitikat** poepidajatelt, kelle äride külastatavus langes, ning ka jalakäijad märkisid, et tänav muutus justkui jalgratturite kiirteeks, mida oli raske ületada. Nüüd liiklevad seal jälle autod, kuigi üherealisel väga kitsal teel, jättes jalgratturitele ja jalakäijatele autoteede arvelt rohkem ruumi.

Parkivaid autosid näeb Kopenhaageni linnapildis väga vähe. Parkimine on lahendatud parkimismajade või maa-aluste parklatena.

Viimastel aastatel räägitakse palju nn **taskupargi** (*pocket park*) ideest – muuta iga vähegi võimalik koht roheliseks, olgu selleks siis tänavanurk, hoone fassaad, katuseaiad, tunnel või isegi midagi vee peal ujuvat. Või nagu seda kutsutakse: *"Put the park in your pocket!"*. Järgmise seitsme aasta jooksul on Kopenhaageni linnal plaanis tekitada 14 taskuparki ning istutada 3000 uut linnapuud, et moodustada ühtne roheline võrgustik. Väga oluliseks peetakse parkide ja rekreatsioonialade vahelist mõistlikku kaugust. Kui täna kõnnib 60% elanikest lähima parki, loodusliku

ala, ranna või sadamani 15 minutit, siis tulevikus soovitakse, et osakaal kasvaks 90 protsendini. See tähendab, et **iga 400 meetri raadiuses peaks olema roheala.**

Kopenhaagen areneb pidevalt. Praegugi ehitatakse uusi väljakuid, rekonstrueeritakse peatänavat ja ehitatakse uusi parke. Meeldiva tendentsina võetakse noori arhitekte kuulda ja neid usaldatakse oma ideid ellu viima. Samuti võib öelda, et **ollakse väga avatud nii-öelda hulludele ideedele või et hulludele ideedele antakse võimalus** (näiteks prügihoidla ümberkujundamine suusamäeks, BIGI projekt). Seda siiski väga tolerantset kombel ja **taanlastele omase hea taktitundega** – taanlased ei karda ebaõnnestumisi. Õhkkond, mis tekib, kui inimesed soojade ilmade saabudes tänavatele tulevad ja sõpradega kohtuvad, on väga eriline. Kopenhaageni elanikud veedavad palju aega linnaparkides ja tänavatel – sellist tänavakultuuri, mis oma linna nii mõnusalt ära kasutaks, ei ole ma kusil teises Euroopa linnas näinud. Samuti tegelevad siin paljud lihtsalt teiste inimeste vaatlemisega ja enda eksponeerimisega, kuid seda kõige positiivsemas kontekstis.

foto: Häli-Ann Tooms

Taanlased oskavad oma aega kvaliteetselt veeta. Väga palju pannakse rõhku koosviibimistele, vabas õhus olemisele ja seltskonna nautimisele. Neil on selle jaoks isegi mõiste **hygge**, mida võiks eesti keelde tõlkida kui hubane. Sõna *hygge* esineb nende keelekasutuses väga tihti.

Arvan, et **linna tihedus** on see, mis muudab siinse elu niivõrd nauditavaks. Kui panna võimalikult palju erinevaid funktsioone ja inimesi ühele väiksele alale, siis hakkavad igasugused põnevad asjad toimuma.

ALGAS EESTI-LÄTI KOOSTÖÖ- PROJEKT!

Sarnane ajalugu, sarnane linnaruum, sarnased inimesed ja ideed? Kui mitu korda oled mõelnud, mida Läti kolleegid seal piiri taga teevad? Kui tihti pööravad lõunanaabrid küsiva pilgu põhja poole?

Vastused saabuvad sel suvel! Linnalabor on algatanud suure Eesti-Läti urbanistide koostööprojekti, mille raames toimuvad **20. - 21. augustil Eesti-Läti urbanistide suvepäevad Kabli rannas** ning järgmise aasta märtsis-aprillis kolmepäevane **õppereis Riiga** ja lätlaste **õppereis Tartusse**. Projekti sisu ja eesmärk on silmast silma kohtumised ja infovahetus, mis võimaldavad kogemusi jagada ja aitavad konkreetseid koostööalgatusi planeerida.

Projekti koostööpartnerite esindajad:
Sandris Murins, Teele Pehk, Marcis Rubenis
foto: Kadri Klementi

Projektimeskonna visiit Riiga näitas, kui kirju seltskond on Lätis koostööst huvitatud: kohal olid sotsiaalanthropoloogia ja linnaplaneerimise professorid, kogukonnauurijad ja -aktivistid, kunstiinimesed, rattaentusiastid, sotsiaalsed ettevõtjad, planeerijad ja arhitektid.

Kõigi nendega ja teiste Läti urbanistidega on võimalus kohtuda augustis toimuvatel ühistel suvepäevadel (vt tulevaste ürituste alt)! Täpsem info ilmub juuli alguses Linnalabori kodulehele www.linnalabor.ee.

Eesti-Läti urbanistide võrgustumisprojekti rahastab Eesti-Läti programm (www.estlat.eu). Projekti viib ellu Linnalabor koostöös Läti partneriga Society Technologies Foundation.

Esimene projektikohtumine Riias
foto: Teele Pehk

Kiisa, 2010 - 2011. **Paco Ulman**

ÜRITUSED

TULEMAS

igal laupäeval märtsist detsembrini
HopOn Art kunstibuss: ekskursioonid linnas
Tartu mnt 1 platsilt startiv kunstibuss viib huvilised tutvuma erinevate kunstivaldkondade ateljeede, stuudiote ja tehastega. Toimuvad ka workshopid.

29. aprill - 28. august
Kunstinäitus "Üksi linnas"
Näitusel asetuvad omavahel dialoogi kaks Eesti 20. sajandi teise poole omanäolisemat linnamaalijat, kelle 1970. - 1980. aastate looming kõneleb urbanistliku keskkonna erinevatest tajumisviisidest. Kuigi Ludmilla Siim (1938) ja Jüri Palm (1937 - 2002) kuuluvad sünniaastatelt samasse popkunstist ja hüperrealismist mõjutatud kunstnikepõlvkonda, võib öelda, et kumbki on oma suhtes linliku miljööga jõuliselt isikupärane - üksi linnas. Lisainfo: www.ekm.ee/kumu.php

20. juuni - 20. juuli
Eesti Maaülikooli maastikuarhitektuuri osakonna lõpetajate bakalaureuseprojektide näitus
2011. aasta lõputööde ülesandeks oli pakkuda lahendusi A. Haava tänava tühja platsi täit-

miseks. „Lõpptulemuste hulgas on ideid minimaalse sekkumisega hooldusprojektist kuni spordikompleksi kohale tõstetud dramaatilise reljeefiga katusepargini,“ selgitas Eesti Maaülikooli maastikuarhitektuuri osakonna lektor Anna-Liisa Unt. Bakalaureuseastme töid oli kokku 40, välja on pandud lühiülevaated parimatest töödest. Näitus asub A. Haava ja Vabriku tänava nurgal Tartus. Kõigi lõputööde kaustadega saab tutvuda Eesti Maaülikooli metsamajas (Kreutzwaldi 5).

9. - 10. juuli
Eesti arhitektide ja sisearhitektide suveseminar 2011
Arhitektide ja sisearhitektide suvepäevad toimuvad sellel aastal 9. - 10. juulini Pärnu Rannahotellis pealkirja all "**Kuurortlinn**". Seminari peaesinejaks on tuntud ja auhinnatud Barcelona arhitekt **Xavier Martí Galí**, kes on Carlos Ferrater Studio asutajaliige ja partner ning on Hispaanias asuva Benidormi rannapromenaadi üks autoritest. Töö on võitnud rahvusvahelise preemia "Parim globaalne disain 2010". Veel võtavad sõna Mart Kalm, Toomas Rein, Kadri Klementi ja Märt Sults. Rohkem infot: www.arhliit.ee/kalender/yritused/suveseminar-2011

20. - 21. august
URBANISTIDE SUVEPÄEVAD 2011
Mäletate eelmise aasta urbanistide suvepäevi? Sel aastal tulevad need palju suuremad ja võimsamad

- koos lätlastega! 20. - 21. augustil on hea võimalus lõunanaabrite kolleegidega tutvuda. Seekordsete suvepäevade teemaks on **võrgustikud**, ürituse töökeeleks on inglise keel. Suvepäevad toimuvad Lemmeranna puhkekülas Kabli rannas Pärnumaal. Lisainfo avaldatakse juuli alguses Linnalabori kodulehel www.linnalabor.ee.

8. - 11. september

Tallinna Arhitektuuribiennaal (TAB)

Esimene TAB keskendub arhitektuuri, maastiku- arhitektuuri ja urbanismi teemaderingile, mille võtab kokku rahvusvaheliselt tuntud nimetus **maastikuurbanism**. TAB programmis on ingliskeelne seminar kutsutud esinejatega Põhjamaadest ja Suurbritanniast, visioonivõistlus, kuraatorinäitus Kadrioru lossis ja võistlustööde näitus Soolalaos, lisaks temaatilised jalutuskäigud ja ekskursioonid ning galaõhtu Kadrioru lossis.

+

TABi raames kuulutati välja **visioonivõistlus Street 2020**, mille ülesandeks on kirjeldada maastikuurbanismi fookusega Põhjaväila ühele tänavaosale. Võistlustööde esitamise tähtaeg on 1. juuli 2011. Rohkem infot: www.tab.ee

11. - 14. september

Konverents "Elamumajanduse ja planeerimise mõju majanduskeskkonnale"

KredEx-i poolt korraldatavale IFHP (International Federation for Housing and Planning) aasta-kongressile Tallinnas tulevad esinema Euroopa tippspetsialistid, kes kajastavad erinevaid elamumajandust ja linnaplaneerimist puudutavaid teemasid nagu Euroopa Liidu suundumused hoonete energiasäästul ja investeerimisvõimalused, jätkusuutlike linnade ruumilise planeerimise edufaktorid, Saksamaa kogemus eluhoonete ümberehitamisel ja finantseerimisel. Täpsem info ja registreerimine: www.kredex.ee/2663

2. - 4. november

EFLA kongress "Mind the Gap"

Sügisel Tallinnas toimuva rahvusvahelise kongressi teemad tõstatavad arutelu kitsaskohtadest linnastruktuuris, elu- ja elamiskvaliteedist ning võimalikest lähenemismeetoditest muutmaks linnaruumi korraldust puudutavaid otsuseid. Kongressi eesmärgiks on mõtestada, kuidas käsitleda ja luua uut kvaliteetset ruumi ja maastikku ning kuidas parandada meie elukeskkonda, defineerida ja analüüsida kaasaegseid eluviise. Maastikuarhitektuuri kongressile tulevad teiste seas esinema **Jan Gehl, Mary Bowman** ja **Elias Torres**. Kongressi korraldab Eesti Maastikuarhitektide Liit. Lisainfo: www.efla2011.com

TOIMUNUD

19. juuni

LIFT11: Soodevahe linnaku avamine

Rohkem infot: www.lift11.ee

foto: LIFT11

14. - 19. juuni

Näitus "NÄE! Noor arhitektuur Tallinna Tehnikakõrgkooli arhitektuuri instituudist"

Loe lähemalt Liisi Vähi ülevaatest lk 12.

12. juuni

LIFT11: Kalaranna Beach Party

Rohkem infot: www.lift11.ee

10. - 20. juuni

Rahvusvaheline suvekool Bridging the Unseen: Planning agenda for the twin city of Tallinn-Helsinki

Loe lähemalt Mirjam Veileri kokkuvõttest lk 10.

5. juuni

LIFT11: piknik "Kai" peal

Rohkem infot: www.lift11.ee

3. - 20. juuni

EKA arhitektuuri ja linnaplaneerimise eriala lõputööde näitus

Loe lähemalt Evelin Reimandi ülevaatest lk 11.

1. - 5. juuni

Tallinna rattanädal

Euroopa kultuuripealinna Tallinn 2011 programmi raames pealinna linnarattureid ühendav ning jalgrattakultuuri tutvustav Tallinna jalgrattanädal ehk Tallinn Bicycle Week. www.tallinnbicycleweek.ee

27. - 28. mai

Rahvusvaheline ümarlaud Rethinking Public Buildings for a New Civic Landscape: The City Hall as Headquarters for Intelligent Cities

Loe lähemalt Kadri Koppeli kokkuvõttest lk 10.

14. mai

Öövälkloeng "Eesti arhitektuuri kadunud aarded"

Muuseumiöö raames toimunud välkloengul said sõna arhitekt Urmas Muru, kunstiteadlane Oliver Orro,

semiootik Kaie Kotov, sisearhitekt Maile Grünberg, arhitekt Andres Põime ja kunstiteadlane Karen Jagodin.

5. mai

Tallinna Lahe planeeringute seminar

Villem Tomiste modereeritud seminar, kus arhitektid ja arendajad tutvustasid lähiaastatel mere äärde kavandatud planeeringuid. Slaidid üleval siin: www.arhliit.ee/uudised/tallinna-lahe-planeeringute-seminar. Seminar jätkus arhitektuuriüroo Salto modereeritud Arhitektuurikeskuse välkloenguga teemal **Arhitektuur on mudel**, kus esinesid astrofüüsik Vladislav-Veniamin Pustynski, tarkvaraarhitekt Ahti Heinla, maali- ja videokunstnik Jaan Toomik ning investeerimispankur Rain Tamm.

4. mai - 18. juuni

TASE11: noore kunsti ja disaini festival

Sh arhitektuuri- ja linnaplaneerimise eriala lõputööde näitus Disaini- ja Arhitektuurigaleriis.

BRIDGING THE UNSEEN

Mirjam Veiler, suvekoolis osalenu

10. - 20. juunil toimus Tallinnas EKA suvekool "Bridging the Unseen". Eesmärgiks oli välja töötada **esmane planeerimiskava Tallinn-Helsingi kaksikliinna jaoks**. Kümnepäevases suvekoolis osales kokku kolmteist üliõpilast ja juhendajat ning lektorid seitsmest erinevast ülikoolist.

Tallinna ja Helsingi vahel toimub pidev inimeste liikumine - pendeldajad, turistid, ärimehed jt. Side on juba praegu linnade vahel olemas, kuid seda tuleks teadlikult edendada. Ajurünnakute käigus otsiti ideid linnadevaheliseks koostööks ja ühistegevusteks. Arutelude tulemusena jõuti järeldusele, et kahe linna sidusaks toimimiseks on vaja keskenduda sotsiaalsete sidemete tugevdamisele. Seni Tallinna ja Helsingi ühisnimetusena kasutatud **nimetused kaksiklinn ja Talisinki seati kahtluse alla**. Leiti, et mõlema linna identiteet peab säilima, sest erinevused toidavad atraktiivsust, samas kui sarnasused suurendavad kahe linna vahelist koostoimet.

Suvekooli väljundina valmis **aruanne**, milles on kirja pandud Tallinna ja Helsingi ühendamise üldised põhimõtted ja konkreetsemad ettepanekud potentsiaalseteks ühendavateks tegevusteks. Aruanne: issuu.com/tallinnhelsinki/docs/110620__tallinnhelsinki

Järg suvekoolile toimub tuleva aasta aprillis.

INTA ÜMARLAUD

Kadri Koppel, TLÜ linnakorralduse magistrant

27. - 28. mail toimus Tallinnas rahvusvahelise linnaarengu assotsiatsiooni INTA (International Urban Development Association) ümarlaud teemal Rethinking Public Buildings for a New Civic Landscape.

INTA eksperdid olid kutsutud Tallinnasse, et analüüsida maailmapraktikate näitel Linnahalli kõrvale planeeritava linnavalitsuse uue administratiivhoone võimalusi kujuneda Eestis ainulaadseks lipulaevaprojektiks innovaatilise linna(majandus)keskkonna kujundamisel. Kuigi konverents pakkus ka võimalust näha ja kuulda Bjarke Ingels Groupi arhitekti **Jakob Lange** tutvustust sellest, milline uus hoone olema saab ning milliste nüansside kallal parasjagu töötatakse, sai diskussiooni keskmeks filosoofilisem arutelu sellest, kuidas disain võib luua ruumi (*space*) ja kuidas inimesed muudavad ruumi tähendusega paigaks (*place*).

Kaks mõistet, mille kaudu nii mõnigi esineja kaasaegse linnaruumi arendamist käsitles, olid **innovation economy** ja **civic economy**. Nii professor **Lawrence Barth** (Housing & Urbanism Graduate School, Architectural Association, London) kui ka **Joost Beunderman** (Research 00:/, London) rõhutasid arusaama, et kaasaegse linna majandusruum on interdistsiplinaarne ning läbi põimunud erinevate sektorite ja ettevõtete koostööst, mis loob eelduse innovaatilise majanduskeskkonna kujunemiseks. Linnalised majandusprotsessid ei ole aga midagi iseenesest toimivat, vaid nende **keskel on üksteiselt õppivad inimesed**. Just seetõttu mängivad kaasaegses linnaruumis rõhutatult olulist rolli avalikud hooned, milles peitub võti ühiskondliku sidususe tekkimisel (*glue and clue of civic life*).

Samuti peeti konverentsil paeluv ettekanne töökeskkonna võimalustest organisatsiooniseste muutuste juhtimisel ning rõhutati vajadust kasutada **linnavalitsuse uut hoonet** multifunktsionaalselt, võimaldades nii avalike ruumide vabakasutust kui ka konverentsisaalide ja kontoripindade üürimist linnavalitsusega (otseselt) mitte seotud organisatsioonidele, mis loob keskkonna kommunikatsiooniks, koostööks ja innovatsiooniks. Kindel on see, et tegemist on Tallinna kontekstis vägagi uuendusliku disainilahendusega, mis võiks meid linnaruumiliste või vähemalt avalike hoonete arendustes uuele mõtestatud kvaliteedile suunata. Sama kindel on ka see, et hoiakute muutmiseks ei piisa üksnes disainist.

Linnavalitsuse uue hoone projekt seisab silmitsi mitmete väljakutsetega. See avab ukse mitmetele võimalustele juhtida muutusi, mille eesmärgiks oleks kujundada **koostööil põhinevat linnakeskkonna planeerimist ja majandusruumi**.

Kuidas siduda uue hoone avatud lahen-
dused täna pigem konservatiivse ja suletud
administratiivse organisatsiooniga? Kuidas luua
hoone ümber tõelist avalikku ruumi? Kuidas muuta
see ruum kõigile omaks nii, et ruumi kasutataks
vabalt, kuid vastutustundlikult? Kuidas saab
kõnealune planeering mõjutada Tallinna avamist
merele? Kuidas soodustada ala kasutatavust juba
enne, kui kerkib kõnealune hoone, ning nihutada
piirkonna taju "mentaalsel kaardil"? Kuidas
algatada koostööd erinevate osapoolte vahel ning
luua kontseptsioon, visioon ja ruumiline keskkond,
kus oleks esindatud ühishuvi ning kust kõigil
oleks midagi võita? Need on vaid mõned paljudest
väljakutsetest, millega täna silmitsi seistakse. Nagu
juba öeldud, pakuvad väljakutsed võimalusi uuteks
lahendusteks.

Esimene samm hoiakuliste muutuste prot-
sessis võiks olla **avaliku diskussiooni algatamine**,
mis jätkab sealt, kus ümarlaud lõppes, ning disku-
teerib linnavalitsuse uue administratiivhoone
arenduse võimalusi, eesmäärke ja väljakutseid juba
suuremas ja avalikum ringis.
Jääge kuuldele!

+
Intervjuud ümarlaua ekspertidega ja ettekanded:
www.inta-aiavn.org/index.php?option=com_content&view=article&id=928&Itemid=472

Lõputööd 2011

EKA LÕPUTÖÖD 2011

Evelin Reimand, EKA linnamaastike vastne
magister

Sel kevadel kaitses EKA arhitektuuri teadus-
konnas magistritööd kokku 14 üliõpilast: neist 8
arhitektuuri ja linnaplaneerimise, 4 linnamaastike ja
2 urbanistika erialal. Erinevalt varasemast tuli tööde
esitlemine kooliseinte vahelt välja, Arhitektuuri- ja
disainigaleriisse, kus kõigil möödaminejatel avanes
võimalus sisse astuda ja protseduuris osaleda.

Magistritöid hindas osakonna õppejõududest ja
väliskülalistest koosnev komisjon eesotsas arhitekt
Peeter Perega.

Esitamisele tulnud tööd olid terve õppe-
aasta kestnud protsessi tulemused: sügisel
alustati teemavalikuga, jätkati taustauuringute
ja analüüsidega ning koostati töö kirjalik osa.
Teine poolaasta kulus projekti kavandamisele.
Etapiiviisiline tegutsemine ning tihe kontakt
juhendajatega viisid töid edasi sammhaaval ja
nii said lõpptulemused põhjalikult läbi mõeldud,
kontekstitundlikud ning sisurikkad.

Selle aasta töid iseloomustab eelkõige
autorite põnev ja enda huvidest lähtuv, ent
samal ajal suuremaid ühiskondlikke valupunkte
torkav teemavalik. On näha, et magistrandid on
küpsenud tasemele, kus nende professionaalne
radar mitte ainult ei suuda kaardistada, vaid oskab
välja pakkuda ka ideid ja tehnikaid, kuidas üht või
teist olukorda lahendada. Kusjuures oluline on
see, et arhitektuuri ei tehta pelgalt arhitektuuri
pärast, vaid eesmärgiga luua uue näoga mugav
ja funktsionaalne keskkond seda kasutavatele
inimestele. Nii võtab Reedik Poopuu ülesandeks
tegeleda Tallinna Siselinna kalmistuga ning leida
viise, kuidas ruumikitsikuses vaevleva **surnuaiaga**
tundlikult, ent uudsel ja ratsionaalselt toime tulla;
Urmas Paul asub tekitama oma kodulinna **linnalist**
tihedust ning Emajõe kallastel parkideks muutunud
kvartaleid ellu äratama; Maarja Elm otsib lahendust
uuele **Eesti kaasaegse kunsti muuseumi** hoonele;
Merle Karro-Kalberg toob kaardile ning teadvusse
tühermaad ning Mikk Meelak arutleb selle üle,
mis juhtub raamatukogudega, kui **informatsioon**
digitaliseerub. Tööde spektrile lisab värvi ka
see, et ei tegeleta ainult Tallinna ja Tartuga, vaid
julgetakse ja tahetakse minna ka **Viljandisse**, nagu
seda teeb Kadi Paluoja oma tööga Viljandi kesklinna
katalüüsimisest, või väikesesse **Mõisakülla**,
mille kasvamist ja kahanemist uurib Mari Luukas.
Saadakse aru, et Eesti väikeste linnade probleemid
on ehk suuremadki kui suurte linnade omad.

Kokkuvõttes tegeletakse **väga erinevate**
valdkondade – joogiveest parameetrilise
arhitektuurini – ja **skaaladega** – planeeringulisest
visioonist üksikhooneni –, mis ühelt poolt
näitab üliõpilaste erinevaid võimalikke enese-
positsioneerimiseid arhitektuurivaldkonnas, ent
samas demonstreerib ka osakonna identiteeti ja
võimekust anda laiapõhjalist haridust.

EKA LÕPUTÖÖDE LOETELU

ARHITEKTUUR

Sten Ader – Nõmme viljasalve ala linnaehituslik
ühendamine ja planeering
Ott Alver – Kalamaja uus arenguperspektiiv: Volta ja
Tallinna Masinatehase ala
Ivari Johannes Mihkel Eller – Tallinna merekeskus.

Kiisa, 2010 - 2011. **Paco Ulman**

Admiraliteedi basseini ümbruse visioon
Maarja Elm – Eesti kaaseagse kunsti muuseum
Tallinnas
Mikk Meelak – Mis juhtub ruumiga, kui informatsioon
digitaliseerub?
Kadi Paluoja – Väikelinna keskuse problemaatika:
Viljandi vanalinna katalüüs
Reedik Poopuu – 21. sajandi nekropolis: Tallinna
Siselinna kalmistu
Mari-Liis Vunder – Tallinna uus turuhoone. Ehitis kui
kest, ruum kui illusioon

LINNAMAASTIKUD

Galina Holeneva – Laagna Road linear park
Merle Karro-Kalberg – Plaan B. Tühermaade
regenereerimine
Urmas Paul – Sõda ja rahu: Tartu Emajõe kallaste
ruumiline uuring
Evelin Reimand – Rand. TALLinnamaastiku tihen-
damine funktsionaalsete hübriididega. Ülemiste
järve avamine

URBANISTIKA

Ele Luiga – Managing Urban change in Kalamaja.
Tension between existing values and the potential
towards new
Mari Luukas – Shrinking cities

TKTK LÕPUTÖÖD 2011

Liisi Vähi, TKTK arhitektuuri magister

Tänavu lõpetas Tallinna Tehnikakõrgkooli arhitektuuri ja keskkonnatehnika teaduskonna 25 üliõpilast. Lõputöödest enamus olid mahulised projektid, kuid oli ka mitmeid huvitavaid planeeringuid ning uudseid lähenemisi. Silma torkas **avaliku ruumi** laiem käsitlemine ja päevakorda tõusmine. Seda nii planeeringutes – “Tallinna rannapromenaadi avaliku ruumi planeering Noblessneri-Kalaranna lõigul”, mis tegeles linna merega sidumisega avaliku ruumi kaudu – kui ka konkursil baseerual tööil “Balti kett ehk 600 km mälestusi”, mis oli omapärane juba oma animatsioonilise esitlusviisi poolest. Ka mahulistes töödes sai avalik ruum palju tähelepanu. Siinkohal võiks nimetada töid “Postimaja kui kesklinna sõlmpunkt” ja “Tartu Waimu Keskus”.

Uudsetest teemapüstitustest peaks mainima “Teemaplaneering - Põllumajanduse uus tulemine

Harju-Ristil". Aktuaalsena mõjuvad ka valikud nagu "Äri-, vabaaja, kontori- ja eluhoone Ahtri tn 3", mis käsitleb ammu olulist Ahtri tänava ja mere vahelist paika. "Tallinna Kalasadama ala linnaehituslik analüüs ja planeerimisettepanek" tegeleb samuti kõmulise Kalasadama alaga, mille detaiplaneeringu vastu on kohalikud elanikud protestinud. Päevakajaline on ka energiatõhususe teema, mida käsitleb lõputöö "Energiaatõhus linnakvartal Kakumäe tee 8".

Mitmed tööd tuginesid rahvusvaheliste konkurside teemadele: näiteks "Tornhostel Gooti Kvartalis" Barcelonas, „LIC Cinema“ konkurss New Yorgis, "Tartu O. Lutsu raamatukogu ja kunstimuseum" ning "Vilniuse Moodsa Kunsti Keskus".

Valik diplomitöödest oli 14. - 19. juunini väljas MÄRZi projektiruumis. Veel saab töid näha Arhitektide Liidu suvepäevadel 9. - 10. juulil.

TKTK LÕPUTÖÖDE LOETELU

ARHITEKTUUR

Rauno Mätas – Tartu O. Lutsu raamatukogu ja kunstimuseum
Erkki Annama – Tartu Waimu Keskus
Marju Potter – Balti kett ehk 600 km mälestusi
Reet Viigipuu – Turvafirma büroohoone Tallinnas
Tõnis Taru – Tartu Noortekeskus
Monica Mändmaa – Viljandi Riigigümnaasiumi hoone
Aivar Nigumann – Pae tn 2a krundi detailplaneering: Kultuurikeskus "Majakas"
Diana Vene – Müstiline küla Santorini saarel
Henri Jõekalda – „LIC Cinema“ rahvusvaheline konkurss
Mikk Lelbred – Äri, vabaaja, kontori- ja eluhoone Ahtri tn. 3 A
Kairi Kesküla – Elva veekeskus
Silver Soe – "Tornhostel Gooti Kvartalis"
Liisi Vähi – Tallinna rannapromenaadi avaliku ruumi planeering Noblessneri-Kalaranna lõigul
Linda Veski – Keila Avatud Noortekeskus
Märt Maripuu – Kopli liinid
Eeva Avik – Nõmme haldus- ja ärikeskus
Priit Tähtsalu – Laste- ja keskkonnasõbralik lasteaed Jõgeval
Rego Pärn – Veerenni Roheline Uuslinn
Aleksandr Tihhonov – Energiaatõhus linnakvartal Kakumäe tee 8
Erko Leo – Pirita Vee- ja Meelelahutuskeskus
Kaidi Piirimets – Teemaplaneering: Põllumajanduse uus tulemine Harju-Ristil
Armin Meisalu – Ahtri tn. 3 äri- ja konverentsikeskus
Heleriin Vaher – Tallinna Kalasadama ala linnaehituslik analüüs ja planeerimisettepanek
Triin Soonvald – Postimaja kui kesklinna sõlmpunkt
Teresa Varik – Vilniuse Moodsa Kunsti Keskus

TLÜ LÕPUTÖÖDE LOETELU

LINNAKORRALDUS (MA)

Ulrika Rosenblad – Loomemajandus ja selle roll piirkonna arengus Kalamaja näitel

TTÜ TARTU KOLLEDŽI LÕPUTÖÖDE LOETELU

MAASTIKUARHITEKTUUR (MA)

Erik Joasaare – Digitaalne kujutamine maastiku- arhitektuuris
Carmen Kressa – Eesti kuurortlinnade rannad ja nende lähialad 19. - 21. sajandil – Haapsalu, Pärnu, Narva-Jõesuu ja Kuressaare näitel
Kadri Kiho – Ideoloogiline mälestusmaastik kui teatraalne ruum
Anni Luht – Akustiline linnaruum
Liis Moor – Concepts and meanings in contemporary landscape architecture based on Estonia and Denmark. Users' ability to understand symbolic language created by designers
Mari Toom – Kooliaedade kujundamine laste vajadusi ja eelistusi arvestades. "Grün macht Schule" programmi rakendamise võimalustest Eestis
Eigo Tarkin – Eesti regulaarne mõisaansambel maastikus. Uuring maastiku avatuse, mõisasüdame ulatuse ning teekoridoride muutustest
Sirle Undrus – Teraapilise aia kujundamine vaimupuudega lastele päevakeskus Käo näitel

MAAÜLIKOOLI LÕPUTÖÖDE LOETELU

MAASTIKUARHITEKTUUR (MA)

Riiu Efert – Eesaed tänava osana
Olga Gorohh – Erinevas graafilises tehnikas illustatsioonide mõju planeeringute ja kujundusprojektide arusaadavusele ja meeldivusele
Kerli Irbo – Mäng linnas. Murdes linnaruumi piire
Maarja Jalas – Maastikulise ja visuaalse mõju hindamine Ida-Viru maakonna näitel
Kerda Kübarsepp – Värvimaastik. Asulate värvid kolme maa näitel
Liina Metsaots – Ajalooliste ja kaasaegsete elementide kooskõla avalike alade kujunduses
Mareile Michelson – Puiesteed Eesti maastikus
Gloria Niin – Valgusmängud maastikus
Piia Ots – Polümeer materjalid mänguväljakutel
Olga Rudomina – Aianduskooperatiivid suhtlusruumina
Kerli Sillaots – Ülenurme asum planeeringuline kujunemine nõukogude perioodil 1959 - 1990
Liis Schults – Kohalike maastikutaju Eesti maapiirkondades pärast viimast majandusbuumi
Birgit Viotti – Nõukogude perioodil Teise maailmasõja mälestuseks rajatud memoriaalid ning nende roll Eesti kultuurimaastikul
Marika Ziki – Väli aladel toimuv integratsioon

LUGEMIST

MEEDIA

Karin Bachmann / Eesti Päevaleht 18.06.2011

"Igavuse mõõt"

Kriitika all on Tallinna linna elukeskkonna mitmekesisust vähendavad meetmed (muru kõrguse normeerimine) ning vastukaaluna LIFT11 kultuuriobjektid ja -sündmused.

Peeter Pere / Sirp 17.06.2011

"EKA arhitektuuri diplomandid"

Sissevaade Eesti Kunstiakadeemia arhitektuuri ja linnamaastike eriala magistristöodesse.

Keiti Kljavin, Kaie Kuldkepp / Sirp 17.06.2011

"Juhuslik urbanism"

Ülevaade Eesti Kunstiakadeemia arhitektuuri-osakonna poolt 14.-17. aprillil korraldatud VIII Urbanistika- ja linnamaastike päevadest.

Indrek Ranniku / Tartu Postimees 13.06.2011

"Kas on veel ruumi?"

Tartu kesklinna väljasuremisest ja jõeääre hoonestamisest.

Indrek Saarepera / Sirp 9.06.2011

"Valglinnastumine Põhja-Tallinnas"

"Põhja-Tallinna tulevikuvisionid iseloomustavad valglinnastumisele iseloomulikud jooned: hulgaliselt on planeeritud elamis- ja äripindu, pole aga ette nähtud kohta ühiskondliku funktsiooniga hoonetele."

Anna-Liisa Unt / Mürileht 15, suvi 2011

"Loomemajandus linnapildis. Kuidas kultuuri ära tunda"

Tallinn ja Turu on 2011. aastal Euroopa kultuuri-pealinnad – me kõik teame, et Tallinnas pannakse rõhku mere temaatikale. Kuid mis toimub Turus?

Kadri Klementi, Martin Allik, Teele Pehk / Eesti Päevaleht 30.05.2011

"Vana linn tahab koju"

Uutest ideedest vanalinnas ja vanalinnapäevade potentsiaalset avaliku debati kohana.

vestlusring / Sirp 20.05.2011

"Üleriigiline planeering - kellele ja milleks?"

Vestlusringis osalesid Tallinna Ülikooli Eesti Tuleviku-uuringute Instituudi vanemteadur Aado Keskspaik, avaliku õiguse professor Ülle Madise, siseministeriumi planeeringute osakonna nõunik Tavo Kikas, „Eesti 2030“ projekti juht Kaur Lass ja Kunstiakadeemia professor Toomas Tammis, juhtis ja kirjutas Margit Mutso.

Kaarel Tarand / Sirp 20.05.2011

"Planeerimise ebamugavad töed"

Üleriigilisest planeeringust Eesti 2030+.

Margit Mutso / Tartu Postimees 9.05.2011

"Millist linna me tahame?"

Kriitiliselt kesklinna tihendamise vajadusest ja kaasaegsetest arengutest Tartu linnas: Emajõe kalda kasutuspotentsiaalset, kõrghoonetest, ülikoolilinnaku planeerimisest kesklinnast välja.

Tiit Sild / Eesti Päevaleht 6.05.2011

"Majad Tartusse Emajõe äärsesse parki"

Tartu kesklinna tihendamisest ja Emajõe kalda hoonestamisest vastukaaluks valglinnastumisele.

Indrek Rünkla / Sirp 5.05.2011

"Ajast, tema loost ja linnaplaneerimisest"

"Selleks, et arhitektuur ja linnaehitus alluks ajaloole, on vaja läbi viia mõned meelevaldsed koloniseerimistehted: esimene samm on ajaloo ümbernimetamine kultuuriks ja teine samm on võtta endale õigus otsustada, mis on väärtus".

Liisa Pakosta / Sirp 29.04.2011

"Jalgsi, rongi või jalgrattaga? Käsu korras või kokkuleppel?"

Intervjuu Groeningeni Ülikooli Ruumiteaduste instituudi planeeringute osakonna professori Gregory Ashworthiga kohaturundusest, turismitööstusest ja ühistranspordist.

+

multifilm / 2011

"Jänku-Juss unistab lahedamast linnast"

www.lastekas.ee/index.php?go=web&t=1&id=3896

multifilm / 2011

"Juss ja linnarattad"

www.lastekas.ee/index.php?go=web&t=1&id=3877

LINNAFOTO

Paco Ulman, fotograaf

Kiisa 2010 - 2011.

Tundub, nagu vaadeldav keskkond olekski see, kust kevadeti kõik need vanapaarid oma kolm kümnendit vanade autodega taas välja ilmuvad. Nad pesitsevad ajas seisma jäänud ruumis, millele pole jälge jätnud ei buumid ega surutised. Kõikehõlmav **roheline sööb ära** teed, suvilad, aiad,

lapsed, koerad, kastekannud.

Põõsad, puud, murud, hekid katavad, varjavad, piiravad, kiratsevad kunagise aiandi alal. Endiseid piiritletud keskkondi valitseb monotoonne roheline foon, mille avaste vahelt võib aegajalt tajuda mikromaailmu, kuid seda pigem kuulmise kui nägemise kaudu.

Fotod püüavad neist avadest ikkagi sisse vaadata.

Kiisa, 2010 - 2011. **Paco Ulman**

